

Vraagje: Op wie lijkt jij het meest? Op Odysseus of op Abraham?
O misschien moet ik eerst wat uitleggen.

Odysseus is de hoofdpersoon in een wereldberoemd verhaal van de Griekse schrijver Homerus die zo'n 800 jaar voor Christus leefde.

Odysseus is in dat beroemde verhaal onderweg.

Hij heeft jarenlang oorlog gevoerd en wil na de overwinning nog maar één ding: terug naar huis.

Maar de goden maken het hem niet gemakkelijk. Zijn reis duurt eindeloos lang en Odysseus maakt onderweg prachtige maar ook angstaanjagende avonturen mee.

Maar uiteindelijk komt hij inderdaad thuis. Net op tijd, want zijn vrouw was het wachten bijna beu.

Odysseus is in het verhaal van Homerus de mens die zoekt naar wat hij door omstandigheden verloren is geraakt. De plek waar hij eigenlijk thuis hoort. Zijn eigen habitat waar het goed is en waar hij zichzelf kan zijn.

Abraham is een heel ander gevalletje. Ook dat verhaal is wereldberoemd en plusminus even oud. Het staat in de bijbel. In het begin van dat verhaal woont Abraham gewoon lekker thuis. Hij heeft daar alles wat zijn hartje begeert.

Familie. Bezit. Veiligheid. Niets mis mee. Jawel, vindt Abraham, toch iets mis mee. Wat dan? Nou gewoon, het is allemaal zo bekend en daardoor ook een beetje benauwd. Abraham wil anders. Iets nieuws. Hij wil weg van huis. Naar een land dat hij niet kent. Dat misschien niet eens bestaat. Een land dat hem door God beloofd is om anders te leven en anders te wonen.

Abraham weet zich dus geroepen om zijn boeltje bij elkaar te pakken en huis en haard te verlaten om het beloofde land te zoeken.

De twee hoofdrolspelers zijn dus allebei onderweg. Onderweg naar een plek om te wonen. Odysseus wordt onderweg gemotiveerd door zijn herinneringen aan vroeger. Abraham wordt gemotiveerd door het verlangen naar een onbekende toekomst.

Dus nu nog een keer mijn vraag: op wie lijkt jij het meest?

Ben je een thuisverlater of juist een thuiszoeker? Hoop jij dat het ooit weer zo goed wordt als het ooit in een ver verleden was? Of hoop jij dat het allemaal heel anders gaat worden, ongekend, onvoorstelbaar?

Je hoeft niet te kiezen hoor. Het mag ook allebei waar zijn. Het is zelfs meestal allebei waar. Soms lijken we op Abraham en soms op Odysseus.

Soms hebben we het gevoel dat we iets verloren zijn geraakt, een paradijs dat er ooit was, een min of meer volmaakte wereld van vroeger toen alles nog goed was en klopte.

En soms voelen we dat we juist op zoek zijn naar iets dat nog nooit heeft bestaan. Een droomplek die ons beloofd is. Die ons trekt zonder dat we weten waarom.

Abraham en Odysseus zijn allebei onderweg. En als je onderweg bent dan heb je last van een zekere onrust. Want wie onderweg is, is er nog niet. En dat voel je.

Ik denk dat bijna ieder mens dat wel eens voelt in zijn leven. Het gevoel er nog niet te zijn. Het gevoel nog onderweg te zijn. Dat gevoel kan ons onrustig maken.

Daarom kunnen we soms wat jaloers naar onze huisdieren kijken. Als die hun maaltje binnen hebben en niet aan één of andere ziekte lijden, lijken ze al hun onrust kwijt te zijn. Dan liggen ze daar in hun mand gewoon te zijn wat ze zijn. Snorrend of knorrend. Ogen dicht. Oortjes af en toe even gespitst, maar voor de rest: volkomen tevreden en oké.

O was ik maar mijn poes of hond. Dan holde ik wat minder rond.

Maar ik ben geen poes en geen hond, maar een mens. Een homo sapiens. En dat is misschien wel het meest eigenaardige dier dat op deze aarde rondloopt.

Hoezo dat?

Nou. De mens is het enige dier dat gedoe heeft met zichzelf.

Andere dieren hebben wel gedoe. Bijvoorbeeld met het weer, of met hun voedsel, of met vijanden, of met hun gezondheid, maar ze hebben nooit gedoe met zichzelf. En wij dus wel. Een beetje gedoe of heel veel gedoe. Af en toe even of de hele dag door. En soms zelfs 's nachts.

Als wij in die poezen of hondenmand zouden liggen, buikje gevuld en nergens last van, zouden er in ons mensen op den duur zomaar wat onrustbarende vragen opborrelen: Zo, en wat nu? Is dit alles? Wat wil ik en wie ben ik? Ben ik tevreden over mezelf? Zijn anderen tevreden over mij? Wat zouden ze van me denken? Wat ik denk ik van mezelf? Wat moet ik met mijn leven? Wat wil ik bereiken? En gaat me dat wel lukken?

Al dat soort vragen zorgen ervoor dat ik onrustig word. En als ik onrustig word ga ik afleiding zoeken. En die afleiding vind ik bijvoorbeeld op mijn smartphone. En als ik boven de zeventig ben op mijn televisie.

O was ik maar mijn poes of hond. Dan appte en zapte ik wat minder rond.

Jij en ik, wij hebben gedoe met ons zelf.

Hoe komt dat?

Dat ga ik zo eenvoudig mogelijk proberen uit te leggen.

Maar, pas op, de volgende boodschap kan voor extra onrust zorgen. Sorry daarvoor.

Wie jij bent heb je niet zelf bedacht. En wie jij bent zat ook niet ergens in jou kant en klaar verborgen toen je geboren werd. Als jij in een andere tijd, of in een ander land, of in een andere cultuur, of in een ander gezin geboren zou zijn, dan was je nu een ander mens. Misschien waren er een aantal overeenkomsten. Dat zou best kunnen. Maar geloof me: je was vooral een ander mens geweest.

Dat wil zeggen: wie jij bent heeft te maken met je omgeving. Of preciezer gezegd: op de plek waar jij geboren bent werd iets van jou verwacht. Dat je zus en zo zou gaan denken en dat je je zus en zo zou gaan gedragen en ontwikkelen. Aan die verwachtingen heb jij proberen te voldoen. Misschien was je soms een beetje dwars of eigenzinnig. Maar je bent vooral gehoorzaam geweest. Kijk maar naar ons. We denken en doen in heel veel dingen ongeveer hetzelfde. We zijn kinderen van onze tijd, van onze cultuur en van onze opvoeding.

Maar zijn we dan wel onszelf? Dat is goeie vraag. We hebben niet zelf mogen kiezen waar en wanneer we geboren werden. We hebben onze cultuur niet uitgekozen en onze ouders ook niet. Het lot heeft bepaald wie wij geworden zijn. En soms wringt dat. Dan voel je dat je misschien wel anders zou kunnen of willen zijn dan hoe je geworden bent, misschien zelfs wel het tegenovergestelde in sommige dingen.

Wat je op zo'n moment voelt is dat je niet samen valt met wie je bent.

En dat gevoel is onze onrust.

Poes valt wel samen met wie ze is. Hond ook. Maar mens niet. Mens denkt: misschien ben ik wel anders of meer of minder dan het leven van me gemaakt heeft. En als je dat gevoel heel sterk hebt dan is er geen houden meer aan. De oude popband Queen zong vroeger: I want to break free. Ik wil me bevrijden van mezelf, want ik voel me gevangen in mijzelf, in wat er van me geworden is. En dus gaan mensen telkens weer op weg.

Maar welke kant moeten ze op?

Er zijn dus twee mogelijkheden. De kant van Odysseus en de kant van Abraham.

Odysseus gaat terug. Terug naar wat hij vroeger verloren is geraakt. Terug naar het verleden.

Abraham gaat juist verder weg. Weg van wat hem vertrouwd is, maar wat hem ook benauwd. Abraham gaat een ongewisse toekomst tegemoet.

Of anders gezegd: Odysseus gaat terug naar degene die hem al kent: zijn vrouw die thuis op hem wacht. Abraham gaat op weg naar degene die hem juist niet kent: de vreemdeling, de onbekende ander.

Ik ga vandaag niet zeggen dat het één beter is dan het ander.

Maar ik moet wel eerlijk zijn. De bijbel vertelt het verhaal van Abraham en niet dat van Odysseus.

Op zich is dat opmerkelijk. Want het bijbelverhaal begint met een paradijsverhaal. Een superthuis waar alles goed was, een top locatie om te wonen gelegen tussen de twee meest vruchtbare rivieren die de bijbelschrijvers kenden: de Eufraat en de Tigris. Abraham had dus ook richting Irak kunnen trekken. Terug naar de oorsprong. Terug naar het verloren paradijs om daar weer voor altijd in rust en vrede met God te gaan wonen.

Maar zijn reis gaat juist precies de andere kant op. Richting woestijn. Niet naar het oude vertrouwde, maar naar het vreemde en onbekende.

De reizen van Odysseus en Abraham zijn allebei indrukwekkend, avontuurlijk en soms heel zwaar. Maar alleen het verhaal van Odysseus loopt min of meer goed af. Hij komt uiteindelijk thuis. En wie herkent hem daar als eerste. Jawel: zijn oude hond. Die was gewoon al die jaren rustig blijven wachten op het baasje. Eind goed, al goed.

Het verhaal van Abraham daarentegen eindigt onderweg. En dat kan iets onbevredigends hebben. Het is minder een sprookje.

Maar ik denk eerlijk gezegd dat het verhaal van Abraham meer klopt.

Want eigenlijk vermoed ik dat Odysseus na een paar dagen midden in de nacht wakker is geworden. Met een onrustig en onbestemd gevoel. En dat hij toen naar zijn slapende vrouw heeft gekeken en dacht: ik hou zo veel van je, maar toch... ik weet het niet... ergens zou ik ook wel weer op weg willen gaan... Ja, ik denk dat Odysseus nog heel vaak midden in de nacht zijn hond is gaan uitlaten en naar de sterren heeft gekeken en heeft verlangd, net als Abraham, net als ik, misschien ook net als jij, naar het onbekende.

Verlangen.

Dat is het woord. Verlangen naar het onbekende. Thuiskomen maakt een einde aan dat verlangen. En dat is eigenlijk jammer.

Verwijt je zelf nooit dat je blijft verlangen. Misschien heb je alles wat je hartje begeert. Een lieve partner, prachtige kinderen, een goeie baan, een Tesla voor je mooie huis in Tuinwijk, en toch... iets knaagt aan je, iets maakt je onrustig. Ben je ondankbaar? Nee mijn beste, je bent niet ondankbaar, je bent gewoon mens. En dus val je niet samen met wie je bent. Je voelt en vermoedt dat er nog iets anders is. Iets onbekends. Iets waarvoor je het huis uit moet. Het onbekende in.

O help. Straks gaat deze vierkrachtviering de geschiedenis in als het einde van de Tuindorpkerk. Straks pakken we morgen allemaal onze koffers, breken we met alles en iedereen en gaan we op weg naar één of andere verre woestijn. Dat zou een slecht plan zijn. Een heel slecht plan. Althans als we het allemaal zouden doen. Eentje van ons kan wel, zou ik zo denken. En als jij denkt dat jij dat bent, en als het enigszins verantwoord is, wel, dan is het misschien een heel goed idee en dan wens ik je een goede reis toe en Gods zegen. Maar de rest van ons gaat blijven. Dat weet ik zeker. Maar wat moeten wij dan met ons verlangen? Met onze onrust?

De bijbel weet raad.

Want voor het vreemde en onbekende hoef je helemaal niet naar de woestijn. Je bent er door omgeven. Ieder medemens, iedere ander is welbeschouwd een vreemde en onbekende wereld. Iedere ander draagt als het ware een beloofd land in zich mee. Een land waarin jij een ander zelf kan tegenkomen en zelfs worden.

Abraham had dat heel goed begrepen. Hij was onderweg naar het beloofde land, maar vergat niet dat dat beloofde land niet alleen achter de horizon ligt, maar ook ervoor.

Op een dag. Lazen wij, zit Abraham voor zijn tent. En plotseling ziet hij drie onbekende mensen aan komen lopen. Vreemdelingen. Onbekenden. En wat doet Abraham? Hij zorgt voor eten, water en schaduw. Hij nodigt ze uit. Om in zijn huis, zijn woning, zijn tent, zijn leven, binnen te komen.

Kijk, je kunt je huis *verlaten* om op weg te gaan naar het beloofde land, maar je kunt je huis ook *open zetten* voor het beloofde land. En dat doet Abraham in onze bijbellezing. Zijn huis is geen gevangenis, geen beveiligde vesting, geen zo gezellig nestje waar je helemaal jezelf kan zijn. Nee, zijn huis is een open tent van ontmoeting waar de ander binnen mag komen, ook als die ander hem vreemd en onbekend is.

En verrek, het werkt. Want deze ontmoeting is het begin van een grote verandering in het leven van Abraham en Saraï.

Hoe anders zullen verderop in het verhaal de inwoners van Sodom en Gomorra op deze drie vreemdelingen reageren. Hun steden staan juist NIET open voor de ander. Hun huizen lijken op de meeste huizen. Ze zijn erop gebouwd om de ander, de vreemdeling, buiten de deur te houden. Ze zijn afgesloten voor het vreemde en willen het bekende en vertrouwde tegen elke prijs beschermen en behouden.

Abraham zit anders in elkaar. Hij is niet alleen op weg naar een beloofd land, maar ook op weg naar de beloofde ander.

Goh. De beloofde ander? Wie zou mijn beloofde ander kunnen zijn? Moet ik denken aan de Chinese vrouw die veertien uur per dag in een fabriek werkt aan mijn nieuwe mobieltje? Of aan de vluchteling uit Mali die door de nog koude golven van de Middellandse zee op mijn Europese kust afzwemt? Of aan die ene patiënt in de kliniek die ik soms tamelijk vermoeiend vind? Of aan mijn buurtgenoot die denkt dat we in land vol pedocomplotten leven? Of aan mijn jarenoude vriend die over zoveel dingen anders denkt dan ik? Of aan mijn zoon die zijn eigen weg in het leven probeert te gaan? Of aan mijn vrouw die me zo vertrouwd is, maar soms toch ook weer helemaal even niet?

Ik heb het voor het uitkiezen. Een beloofde ander is eigenlijk altijd wel ergens te vinden. Ver weg en heel dichtbij.

En dan nog even aandacht voor koning David. Ach ach ach. Als toch één mens gedoe had met zichzelf, dan wel koning David.

Soms dacht hij met weemoed terug vroeger. Aan de nachten dat de maan en sterren helder schenen en de wolven niet al te dicht bij zijn kudde durfden te komen. En dat hij dan zijn harp pakte om wat liederen te zingen. Daar in de velden had hij ooit zichzelf gevoeld. Daar was hij thuis geweest. Ach, ze hadden hem nooit moeten roepen. Hij had nooit koning moeten worden. Het paleis is zijn gevangenis geworden. Hij is zichzelf kwijtgeraakt. Hij woont als een God in Jeruzalem, maar is een vreemde geworden in zijn eigen gouden kooi.

Luister thuis op You Tube alsjeblieft naar het lied van David van Stef Bos. Zo indringend. Psalm 151 wat mij betreft.

En toch gaat David de weg niet terug naar vroeger. Hij is geen Odysseus. God heeft hem geroepen om de velden te verlaten en koning te worden. En in dat

koningschap moet hij zichzelf worden. Maar hoe moeilijk is dat niet? Waar kan David op zijn zoektocht naar zichzelf soms even op adem komen?

Hoor. Het lijkt wel of ik hem zacht hoor zingen. Als een gebed:

Als ik onderweg
geen plek vind om te wonen...
Mag ik dan bij jou?
En als ik niet meer verder durf
en bang ben om te dromen
Mag ik dan bij jou?

En in de verte klinkt een echo. Een echo uit de eeuwigheid. Alsof God zelf een antwoord geeft:

Als Ik onderweg
geen plek vind om te wonen
Mag Ik dan bij jou?
En als niemand mij wil horen
En mijn woorden gaan verloren
Mag Ik dan bij jou?

Mag Ik dan bij jou wonen
Omdat het nergens anders kan
Mag Ik wonen in jouw dromen
Mag Ik zijn wat jij verlangt
Want als lk bij jou ben
Dan ben jij ook bij mij
Op een dag zal ik het vragen
Houd een plekje voor mij vrij

Als Ik onderweg
geen plek vind om te wonen
Mag Ik dan bij jou?

Die nacht schreef David het eeuwenoude gedicht dat wij vanmorgen gelezen hebben uit het boek der psalmen:

Ik zal mijn tent niet binnengaan
noch mij te ruste leggen op mijn bed,

mijn ogen niet overgeven aan de slaap
noch mijn wimpers aan de sluimer,
voordat ik een plaats vind voor de HEER,
een woning voor de Machtige van Jakob.

De poes snort
De hond knort
De mens wordt wakker en staat op.
Door onrust en verlangen gedreven gaat hij steeds weer op zoek naar een
andere plek
Een plek voor zichzelf
Om te wonen
Om te leven
Om zichzelf te worden, om zichzelf te bevrijden van zichzelf en om zichzelf
opnieuw te vinden
Maar dat alles nooit, nooit zonder de ander...

Nooit zonder jou...

AMEN

VISIOEN

En zie.

Daar komen ze.

Ze kunnen het zelf maar amper geloven.

Dat ze er zijn. Dat het is uitgekomen.

Hoelang heeft de reis niet geduurd?

Zo veel langer dan die eerste veertig jaren

Zoveel eindeloze dagen en nachten

Zoveel hemelgerende eeuwen

Maar nu is het zover. Ze betreden vermoeid en verbaasd het land van de
belofte.

Kijk wie het zijn. Lees hun gezichten. De manier waarop ze rennen, lopen, zich schoorvoetend voortbewegen.

Het zijn twijfelaars

die niet wisten of ze nog wel verder wilden

Wanhopigen

die vreesden dat er niets dan afgrond wachtte

Goedgelovigen

die zich vastklampten aan strohalmen en devotielichtjes

Zekerweters

die het nadenken overboord wilden zetten

Krachtpatzers

voor de duvel niet bang

Zwakke broeders en zusters

die struikelden en vielen in wel zeven sloten tegelijk

Dromers

die de pijn niet wilden voelen

Schreeuwlelijken die zich als kikkers opbliezen

Lachebekken, sombermannen, zeurkousen en slapjanussen,

helden, acrobaten, dansers en dementen,

gamers, hartpatiënten, top atleten, rolstoelrijders,

Boeven, heiligen, smeerlappen en lievelingen

Het zijn hoog en minder begaafden, goed bedeeden en zeer mis-deelden,
gelukvogels en pechgevallen

Uitvinders, loosers, denkers, doeners, boeren, burgers, buitenlui, kunstenaars,
verdwaalden en verwarden

Het zijn levenden en doden

De mensheid in al haar grootsheid en kleinheid, in al haar kracht en kostbare
kwetsbaarheid, in al haar van God gegeven diversiteit en uitbundigheid

En zie: Hij die hen welkom heet, neemt het woord en zegt:

Nu zal ik onder jullie wonen

Ik zal de tranen van jullie ogen afwissen,

het zoute zweet, het geronnen bloed

En ik zal wegnemen

de last van het bestaan

jullie bitterheid en frustratie

jullie eenzaamheid en angst

jullie schaamte en jullie schuld

En de dood... zal niet meer zijn

En zij die zijn aankomen

Heffen hun vermoeide hoofden op

De levenden en de doden

en zien met eigen ogen het land dat hen beloofd werd

En luidkeels vragen ze: waar zullen wij onze tenten opslaan?

Waar vinden wij onze plek?

Wij zijn met velen.

Hoe zal dit land ons ooit kunnen bergen?

En Hij die hen kent vanaf het eerste begin spreekt opnieuw:

Ik, zegt Hij, Ik roep jullie op.

Maak plaats voor elkaar!

En zij die zolang onderweg waren

-de oren doof, de ogen blind-

leder voor zich
en God voor hen allen,
doen wat Hij hen vraagt:
Ze maken plaats voor elkaar
De één voor de ander en de ander voor de één
Zoals Hij die de Ene wordt genoemd
plaats maakt voor hen

En voel... de adem van een grote liefde waait als een zachte bries over de
steppe
die lachend en juichend tot bloei komt
En wie het wil zien
ziet dat het goed is
en niemand komt tekort.